

Haberler > Yazarlar > Emre KIZILKAYA > 2017 medya notları: Demokrasi yine kazanacak

Emre Kızılkaya

2017 medya notları: Demokrasi yine kazanacak

3 Ocak 2017

Yazdır Yazı Tipi

İçişleri Bakanlığı'nın attığı tweet'i nasıl sildiğini, Sabah'ın yayınladığı "uyarısı" sosyal medyadaki tepkiler üzerine nasıl "kuşa çevirdiğini" gördünüz mü? Milli iradenin gücü işte bu... Hiç merak etmeyin, bütün zorluklara rağmen demokrasi hem Türkiye'de, hem de dünyada uzun vadede kazanacak. Yeri geldiğinde demokrasi için sesimizi yükseltelim, yeter... Ondan sonra başka sorular soracağız kendimize, bakın anlatayım:

TÜRKİYE

* **Kadri Gürsel** ve **Murat Sabuncu** gibi gazeteciliğine hepimizin kefil olacağı çok sayıda meslektaşımız 2 ayı aşkın süredir hapiste... Ortada iddianame yok ve kendilerine sadece yazdıkları haber veya yorumları yahut tweet'leri soruluyor, aileleri ve avukatları dışında ziyaretçilere izin verilmiyor, mektuplar iletilmiyor, kimisi soğuk koğuşlarda tutuluyor.

* Tutuklu gazeteciler arasına geçen hafta **Ahmet Şık** da katıldı. Eğer Ahmet Şık hapse girmişse, bilin ki, gecenin en karanlık olduğu noktaya varmışızdır. Bundan sonra hava yavaş yavaş aydınlanmaya başlar... 2011'i hatırlıyorum: **FETÖ** siyasal iktidarın gözleri önünde Şık ve **Nedim Şener**'i hapsederken ne kadar karamsardık değil mi? Büyük bir güç, kötücül bir ittifak demokrasinin çok sesliliğini acımasızca eziyordu. Peki sonra ne oldu? FETÖ'nün çökmeye başlaması gibi, bugün demokrasiyi boğmaya teşebbüs edenler de uzun vadede bozguna uğrayacak; Türkiye'de yine demokrasi kazanacak. 150 yıldır hep böyle oldu.

* FETÖ'nün geçmişte her tür eleştiriyi Ergenekon'a bağlaması gibi, bugün de yandaş medya her tür eleştiriyi FETÖ'ye yahut 'üst akıl'a, o da olmazsa eleştirel kesimlere ve muhalif isimlere bağlıyor. **Sabah**'ın [internet sitesinde imzasız yayınladığı](#) (ve tepkiler üzerine epey değiştirdiği) metnin demokrasi için ne kadar korkunç bir tehdit olduğunu, yahut **Akşam**'ın sık sık yaptığı aynı ölçüde tehlikeli yayınları kayda geçirmek gerekiyor. Cenazeler toprağa verilmeden bu yayınları yapanların terör kurbanlarına da saygısı yok. Ama unutmayın: Bir zamanlar **Taraf** veya **Zaman** da böyle yapardı. Şimdi nerede o "gazeteciler"? Sabah ve Akşam'da çalışan demokrat kaldıysa, bu soruyu kendisine sormalı.

* Bir yandan da, vatandaşlar ve sivil toplum örgütleri olarak demokrasinin temel direği olan **basın özgürlüğüne** sahip çıkmak üzere anayasal güvence altındaki protesto ve yürüyüş hakkını kullanmak isteyen gazeteciler [polis zoruyla engelleniyor](#). Gazetecileri durduran polis, göstere göstere gelen **Ortaköy katliamını** dört tane kontrol noktası kurmuş olmasına rağmen durduramıyor. Sosyal medyada bu alçak terör saldırısını meşrulaştırmaya kalkanlara karşı harekete geçmeyen **İçişleri Bakanlığı**, Cumhuriyet gazetesi stajyerini laikliğe destek istedi diye Twitter üzerinden terörle mücadele birimlerine ihbar ediyor!

* İnternet sitelerine **erişim engellemeleri** tamamen keyfi şekilde uygulanıyor. Son dakika haberini ilk veren internet sitesi olan hurriyet.com.tr'ye tuhaf bir [yasak uygulanırken](#), yandaş kontenjanındaki sitelerde [aynı habere dokunulmuyor](#). Hollanda devlet televizyonunun internet sitesi de hala açıklanmayan bir şekilde engelleniyor. Zaten memleketin gazetecilerine yaptıklarımız yetmezmiş gibi, yabancıları da bezdirmiş durumdayız. Son olarak Deutsche Welle muhabiri gözaltına alınmıştı. Şimdi de New York Times, haberlerinde Türkiye muhabirlerinin imzasını [gizlemeye karar verdi](#).

* * *

Yandaş medyanın dört bir yandan toplumu baskı altında tutan propaganda çabalarına ve FETÖ'nün sosyal medyada hala sürdürdüğü dezenformasyon çalışmalarına rağmen Türkiye'de geniş bir kesim temel meselelere **eleştirel bakışını** sürdürüyor.

Cünkü toplumumuz, özellikle de **Yeni Medya** çağında, torna tezaahına sokulamavacak kadar büyük

ve karmaşık. Böyle bir ortamda, **tepeden inme hiçbir güç demokrasiyi sonsuza kadar baskılayamaz.**

İçişleri Bakanlığı [bir devlete yakışmayan tweet'ini bu yüzden sildi](#) ve Sabah tepkiler üzerine bu yüzden o tehlikeli yazısını "düzeltti."

Yaşadığımız sorunlar ve onlara karşı koyuşumuz, ironik bir biçimde, demokrasimizin gücünü de gösteriyor aslında... Kötümserleşip içimize kapanmak yerine bununla gurur duymalı ve demokrasi için sesimizi daha da yükseltmeliyiz.

Bir arkadaşım Twitter'da şöyle yazmış: "**Şu koşullarda hala yaşayıp üretiyoruz ya, bizi alıp Norveç'e koysalar süper güç olurduk herhalde.**"

* * *

DÜNYA

ABD'den Filipinlere dünyanın geniş bir bölümünde seçmen kitlelerinin öfkesini suistimal edip kısa vadeli şahsi çıkarlarını, toplumun uzun vadeli çıkarlarından üstün tutan **popülist liderler** yükselişte.

Öfkeli seçmenlerin büyük bölümü, ekonomideki **teknolojik dönüşümden** zarar gören insanlar.

Bu süreç medyada da sorunlara neden oluyor --ki Türkiye medyası "**normalleşince**" bizim de temel sorunlarımız bunlar olacak:

* Bilginin serbest dolaştığı Yeni Medya'da **yalan haberlerin ve hacker saldırılarının** demokratik süreçlere zarar veren etkisi, geçmiştekenden çok daha büyük oluyor. Telifisi de daha zor. Yalan haberlerin en çok yayıldığı platformlardan olan [Facebook'un geliştirdiği önlem](#) şu ana kadar etkisiz kaldı.

* Demokrasinin sağlıklı işlemesi için kamuoyunun gerçeği öğrenmesi gerek. Fakat "[hakikat sonrası](#)" çağda hakikati yayınlayanlar, ABD'de bile ciddi sorunlar ve risklerle karşılaşmaya başladı. [Gawker](#) gibi ucuz magazin sitelerinin çökertilmesinden, Trump'ın [Vanity Fair](#) dergisini yayınladığı bir haber yüzünden doğrudan hedef almasına dek birçok örnek sayılabilir.

* Nathan Robinson'ın da [dediği gibi](#), aslında sorun insanların "**bilgisizliği**" değil. Aksine, her gün üstümüze çok fazla bilgi (doğru-yanlış) yağıyor. Ama [araştırmalara göre](#) "**bilgi doygunluğu**" yaşayan insan sayısı çok değil. Artık her tarafa çekilebilecek ham verilerden çok, **kanaate değil olgulara dayanan açıklamalara** ihtiyacımız var. Ve İnternet Çağı'nda ham veriler her yerde, güvenilir açıklamalar ise nadir. Araya sosyal medya şirketlerinin [gazetecilik ilkeleriyle değil, keyfi bir şekilde yönettiği filtre](#)nin girmesi çoğu kez tahrifata yol açıyor. Karşıt görüşleri ya duymuyoruz veya sadece ona yöneltilen tepkiler üzerinden duyuyoruz, bu yüzden **empati yeteneğimizi kaybediyoruz.**

* Yeni medyada haberin yarı-ömrü çok kısa. Geniş kitlelere ulaşmak için dikkat çekici olmak gerekiyor. Bu yüzden öğrenilmesinde kamu yararı daha fazla olan "ciddi" haberler, genelde eğlence içerikleri kadar yayılamıyor. Örneğin Türkiye'de Altın Kelebek ödül töreni, rejimi değiştirecek anayasa değişikliği önerisinden daha çok tartışıldı. LinkedIn'de Phil Libin'in Trump'ın zaferini açıklarken [ortaya attığı teori](#) geldi aklıma: Yeni Medya çağında sıkıcı olan kaybediyor. Peki eğlenceli hale getirilemeyecek olan ama kamunun bilmesi gereken bilgi nasıl yayılacak? Örneğin madenci ölümleri? Kamusal haberciliğe [her zamankinden çok](#) ihtiyacımız var.

* ABD'de 19. yüzyılda çelik sanayi ve demiryolları gibi alanlarda **tam rekabet koşullarında hızlı bir inovasyonun** ardından **tekelleşmeler** ve **oligopoller** oluşmuştu. Dikkatli olmazsak "[hırsız baronlar çağı](#)" diye anılan o günlere dönebiliriz. Bugün fiziksel dünyada da, sanal alemde de rekabetin yerini tehlikeli bir [konsolidasyon](#) alıyor.

* Tekelleşme son tahlilde kaliteyi düşürüp fiyatları artırdığı için tüketiciye zarar verir, fakat maalesef akademinin bazı kesimlerinin şirketler lehine bu süreci meşrulaştırdığı [gözleniyor](#). 2000'lerin başında tam rekabet koşullarında inovasyon yaratan [birçok teknoloji şirketi bugün medyayı büyük oranda kontrol etmeye başladı](#). Bunlar **yeni oligopoller** oluşturuyor ve biriktirdikleri kaynaklar o kadar büyük ki, devletler başta olmak üzere **regülatörler kayıtsız kalmayı sürdürürse** onlarca yıl boyunca demokratik süreçleri aksatabilirler. Bu döngüyü açıklayan bir ekonomi teorisi de var: Brian Arthur'un "[artan kazanç teorisi](#)."

* **Büyük Veri** şirketlere büyük imkanlar sağlıyor, fakat bireylerin çoğu risklerin farkında değil. Örneğin 230 milyon Amerikalının internette dağınık olan verilerini (yaş, gelir, borç, sağlık, hobiler, adli sicil, kredi sicili, alışverişler) "**onboarding**" adı verilen bir süreçle birleştirip her birinin pazarlama ve psikoloji profillerini çıkardığını iddia eden [Cambridge Analytica gibi şirketler](#), sadece "**psikografik reklamcılığa**" değil, **Brexit'ten Trump'a** dek artık siyasetçilere de hizmet ediyor. Mesela **Google**'ın hakkınızda neler bildiğinin sahiden farkında mısınız? [Şu linkten](#) bir kontrol edin, nereye gittiğinizden sesli olarak hangi aramayı yaptığınıza dek bir şirketin her şeyinizi bilmesini normal mi buluyorsunuz, bana yazın: ekizilkaya@hurriyet.com.tr

* * *

HEPİMİZ

* Bir diğer sorun hem Türkiye hem de dünyada **milyonlarca insana hala internet ulaştırılmamış** olması. Teknoloji şirketleri sözde ulvi amaçlarla, aslında kendilerine daha çok kullanıcı kazandırmak için bilhassa Hindistan gibi kalabalık ama yoksul ülkelere internet erişimi sunma çabalarını sürdürüyor. Oysa bu konu ticari kuruluşların insafına bırakılmayacak kadar önemli. ABD'de federal temyiz

Oysa bu konu, alan kararlarının insanın sınırlanmayacak kadar önemli. ABD'de Federal Temyiz mahkemesi, Kanada'da ise hükümet internet erişimini **insan hakkı** olarak kabul etti. Ankara dahil tüm hükümetler meseleye böyle yaklaşmaya başlamalı ve "**internet altyapısının tarafsızlığı**" korunmalı. Keyfi internet yasaklarına ve erişim engellemelerine karşı da sesimizi bu bilinçle yükseltebilmeliyiz.

* Dijital asistan **Amazon Echo'ya sesli komut vererek akıllı elektrik süpürgesini kontrol edip** "tuhaf bir robot hiyerarşisi" yaratabildiğimiz, **fabrikalarımızdan** arabalarımıza hemen her şeyimizi artık tamamen yapay zekaya ve robotlara teslim etmeye başladığımız bu çağda eskiyen standartlarımız her gün yeni meseleler ortaya çıkaracak. Robotların ve yapay zekanın **cinayetleri çözüp** hayvanlar üzerinde yapılan **testleri gereksiz kılmak** gibi birçok faydası olmasının yanında, yarattıkları derin problemlerle de boğuşacağız.

* Ama bu muazzam meydan okumalara rağmen **gazetecilik ölmedi, ölmeyecek**. Dönüşüme ayak uyduranlar zirvede kalıyor. İşte, milyonlarca dolar yatırım alan **Washington Post** artan dijital gelirlerinin etkisiyle kağıtta da yazı işleri kadrosuna bu yıl 60 gazeteci daha katacak. Dijital gelirleri ilk kez kağıdı geçen **Financial Times** ise artık "Dijital İçerik İşletmesi" diye kendisini tanımlıyor. Ticari anlamda Türkiye'de örnek alınabilecek bir numaralı medya kuruluşu, TV dahil tüm medya şirketleri arasında en çok reklam alabilen şirket olmayı sürdüren ve dijitalde de kâr etmeye başlayan **Hürriyet...**

* * *

Thomas Friedman'ın **yerinde tespiti** ile bitirelim: Kasırga çağında yaşıyoruz ve bu kasırga o kadar güçlü ki, çevresine duvar örerek değil, hep kasırganın gözündeki sakin noktada dans etmeyi başararak hayatta kalabiliriz.

HER YERDE HÜRRİYET

DiĞER KANALLAR

Facebook

Twitter

RSS

Kişisel Verilerin Korunması

Hürriyet Kurumsal

Bize Ulaşın

Hürriyet
com.tr